

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 7 og tilleggsliste del nr. 7.

Fylke: Østfold

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Rødne

Emne: Skav

Bygdela:

Oppskr. av: Henry Gaasbø

Gard:

(adresse): Rødne, Pjipe p. a.

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Fra Marthe Vikeby Rødne, bondkone 82 år. Fra Karoline Brandahl, Rødne, bondkone 85 år.

SVAR

1. Slikt for en mytten utenom høyet kaller en. hjelpefor eller nødfor.
2. Noe samnamn for skav, høit og lav vites ikke.
3. Gjæringsordet skave betyr en slik: nåtid skaver fortid skav partisipp skave.
4. Her i bygda har en mytten skav til kreaturfor. En regner det som hjelp i vanskelige år.
5. Bare osp blir mytten til skav. Bøtte skaver en ikke.
6. En kjenner ikke ordet skav mytten om noe særskilt treslag.
7. Noe rim om skav er ukjent.
8. Det var ku og sau som fikk skav. Kyrer fikk skav om vinteren og våren. De fikk skavet for det muste for seg sjøl. Det var bare skav av osp som ble mytten.
9. En fikk ikke mere mjølk når kyrer fikk skav. Det ble stir rømme og gult smør når kyrer fikk skav.

10. En skaver den veden som en likevel skal ha til huset.
11. Noe navn på det at en henter skarved er ukjent.
12. Den veden en henter kaller en skarv.
13. Gjæringsordet marka kjenner jeg ikke.
14. Skar blir hentet til forskjellige tider på året. Henting av skar blir regnet for sunt og hardt arbeid. Det har ikke vært skikk at karfolka skulle i skogen på fastende hjerte og hente skar langfredag.
15. De holdt seg for det meste i vedokjulet med skavinga. Noen var også inne i stua.
16. Til å skave med nytta de mest bandakniv. Enkelte nytta tellekniv. Bandakniven er litt brokete. Den er for det meste laga av en gammel lja. Det kan vare handtak i begge ender eller bare i den ene. En har da tulla ei tøypille om den enden som ikke har handtak. De gamle tøyseljaene blir holdt for den beste skaveredskapet.
17. Når de skulle skave, kapp de stokkene opp i kubber. De var så lange at de nådde i brysthøyde når de støtte mot bakken med den ene enden. De sto oppreist og skar disse kubben. Noen særskilt krakk eller annen remedie i forbindelse med skavinga er ukjent.
18. Se punkt 14.
19. Se punkt 14.
20. Veden en skaver kaller en skarv.

21. Borken som en skaver av kaller en skav. Noe særskilt ord om de små borkbitene er ukjent.
22. En skaver både tynne kjepper og ved av store tre. Når det gjelder det andre spørsmålet, se punkt 17.
23. De tynne kjeppene som en har skavet, kaller en ospetangel, flertall ospetangle.
24. Det var bare borken en nytta til skav. Intet av vedlaget skulle følge med. Det var stor forskjell på dyktigheten til folk tål å skave.
25. Det ble ikke tatt særskilt vare på veden som var avskaven.
26. Skav blir ikke lenger bytta til for. Det har i et hvert fall ikke vært nytta nevneverdig av det etter århundreskiftet.